

(c) activitatea asociațiilor de pacienți deține un rol important în informare, influența politicilor de sănătate, sensibilizarea opiniei publice și promovarea intereselor pacienților.

Privind chestionarea pacienților putem raporta că peste jumătate dintre pacienți au declarat un nivel înalt de satisfacție în legătură cu asistența primită în cadrul sistemului de sănătate. Pacienții din mediul urban sunt mai satisfăcuți în legătură cu asistența primită în cadrul sistemului de sănătate. Nivelul redus de satisfacție a corelat cu existența unui șir de probleme pe care le-au întâmpinat pacienții pe parcursul evoluției bolii: lipsa de specialiști în domeniu, lipsa de informații cu privire la boala rară, deficitul de comunicare. Neliniștea și deprimarea au fost mai frecvent raportate de către pacienți în comparație cu alte simptome ce țin de calitatea vieții și starea de sănătate (conform chestionarului EQ-5D-5L).

Concluzii. În Republica Moldova există o fragmentare a informațiilor și o discontinuitate a acțiunilor ce țin de bolile rare. Crearea registrului național al bolilor rare pe platformă electronică ar asigura mecanisme de raportare a cazurilor și de monitorizare, ar facilita procesele de elaborare a unor strategii destinate gestionării acestor boli și o mai bună coordonare a acțiunilor. Fortificarea serviciului de genetică și sporirea potențialului medicilor de familie, cât și ameliorarea cunoștințelor cu privire la bolile rare sunt necesare.

Cuvinte cheie. Boli rare, regulamente, medici de familie, experți, diagnosticare.

FACTORII DETERMINANȚI ÎN DECIZIA FEMEII PRIVIND ÎNTRERUPEREA SARCINII LA SOLICITARE

Viorelia GROSU

Adriana PALADI

Scopul. Identificarea și evaluarea factorilor determinanți ce influențează decizia femeilor de a întrerupe sarcina pentru elaborarea recomandărilor privind reducerea avorturilor la solicitare.

Obiective. Analiza surselor bibliografice naționale și internaționale privind factorii care influențează decizia femeilor de întrerupere a sarcinii; studiul opiniilor femeilor care au solicitat avortul privind factorii care le-au determinat decizia; evaluarea percepției medicilor obstetricieni-ginecologi privind motivele avortului la solicitare, precum și măsurile de prevenire a acestuia; elaborarea unor recomandări privind prevenirea și reducerea frecvenței avorturilor în Republica Moldova.

Materiale și metode. Tipul de studiu: mixt (calitativ/cantitativ), selectiv, descriptiv cu elemente analitice, realizat în perioada noiembrie 2021-februarie 2022. Partea cantitativă a cercetării a fost realizată prin chestionarea a 399 de gravide în termen de până la 12 săptămâni, care au solicitat avortul. Chestionarul a fost distribuit în secțiile consultative ale instituțiilor medicale din țară. În partea calitativă au fost realizate 3 focus-grupuri cu medici ginecologi (a câte 8-12 participanți) din 3 instituții spitalicești publice. *Metodele studiului:* istorică, sociologică, comparativă, biostatistică, grafică.

Rezultate obținute. Circa 2/3 dintre femeile care au efectuat avort la cerere (68%) au indicat că a fost o sarcină nedorită. Fiecare a patra femeie inclusă în studiu (24,3%) a recunoscut că i-a fost *foarte dificil* să decidă în favoarea avortului, iar majoritatea (70,9%) au indicat că le-a fost *dificil* să ia o astfel de decizie. Lipsa suportului și starea psiho-emoțională afectată a femeii sunt factori care au determinat avortul, fiind menționate: *starea de stres* (75,9%), sentimentul de

vină (51,1%), *singurătate* (46,1%), *supărare pe partener* (16,5%) etc. Peste 30% din respondente au apreciat decizia de întrerupere a sarcinii ca *o greșeală*. Medicii ginecologi au confirmat că o consiliere adecvată poate ajuta unele femei să decidă să nască.

Chiar dacă 2/3 dintre femei sunt angajate în muncă, fiecare a teia respondentă (34,3%) a indicat sărăcia și problemele financiare drept cauze care le reduc posibilitatea materială de a naște un copil. Mai mult de o treime (37,3%) dintre femei au indicat lipsa locuinței. Cel mai frecvent apelează la avort femeile salariate, din mediul urban (78%) în vârstă de 20-40 ani, cu studii medii profesionale (39,1%) sau cu studii superioare (39,9%). Multe respondente au menționat *imposibilitatea de a abandona serviciul* (44,6%) sau *studiile* (11%), îngrijorarea că sarcina/ copilul îi va *afecta cariera profesională* (40,1%). Circa 9% dintre respondente au întrerupt sarcina din cauza planurilor *de a emigra*. Vârsta a contribuit la decizia de a avorta pentru circa 10,1% dintre femeile incluse în studiu, atât de 16-19 ani, cât și cele de peste 41 de ani.

Chiar dacă prevalează rata femeilor căsătorite (64,4%), circa 44% dintre respondente au omis informarea partenerului cu privire la sarcină. Partenerul a insistat pe avort la 44,6% dintre femei. Circa 6,1% dintre respondente consideră că *violența în familie* este un factor decisiv pentru avort, iar 12% au relatat că au rămas însărcinate de la *bărbatul nepotrivit*. A fost determinat un nivel redus de cunoștințe al femeilor despre avort și contracepție. Peste 80% din femei recunosc că ar dori să cunoască mai mult despre contracepție. Mai mult de jumătate dintre respondente, anterior, au efectuat avorturi. Fiecare a treia femeie (34,8%) a indicat frica față de infecția SarsCov-2 ca unul dintre factorii care le-a determinat să întrerupă sarcina, iar 18% dintre femei au solicitat avortul fiindcă au suportat infecția Covid-19 în perioada sarcinii.

Concluzii. Studiul a constatat că avortul în Republica Moldova continuă să fie perceput de către populația feminină ca o metodă de planificare a familiei, în contextul unui nivel scăzut de cunoștințe a femeilor în domeniul sănătății sexuale și reproductive. Printre factorii care au determinat decizia femeilor să întrerupă sarcina cei mai frecvenți sunt următorii: a) lipsa suportului psiho-emoțional; b) probleme de ordin social-economic, în special – sărăcia; c) circumstanțe legate de studii/carieră; d) vârsta; e) relațiile dificile cu partenerul, în special – violența în familie; f) frica de infecția COVID-19. Realizarea unor activități și măsuri profilactice propuse la nivelul autorităților publice centrale, Ministerului Sănătății și instituțiilor medico-sanitare publice ar putea contribui la reducerea ratei avorturilor la solicitare din Republica Moldova.

Cuvinte cheie: Avort la solicitare, factori determinanți, sarcină nedorită, suport psiho-social.

CUNOȘTINȚE, ATITUDINI ȘI PRACTICI ALE LUCRĂTORILOR MEDICALI PRIVIND DREPTURILE COLECTIVE DE MUNCĂ

Irina TRIBOI

Nicolae JELAMSCHI

Scopul. Analiza cunoștințelor, atitudinilor și practicilor lucrătorilor medicali privind drepturile lor colective de muncă pentru elaborarea unui set de recomandări de fortificare a cunoștințelor în domeniul dat.

Obiectivele. Analiza cadrului normativ național și internațional în vigoare cu privire la drepturile angajaților din sistemul de sănătate; evaluarea cunoștințelor și atitudinilor personalului medical cu privire la cunoașterea drepturilor colective de muncă; elucidarea aspectelor practice